

LAYİHƏNİN İSTİQAMƏTİ: "Azad sahibkarlığın və liberal iqtisadiyyatın təsviqi"

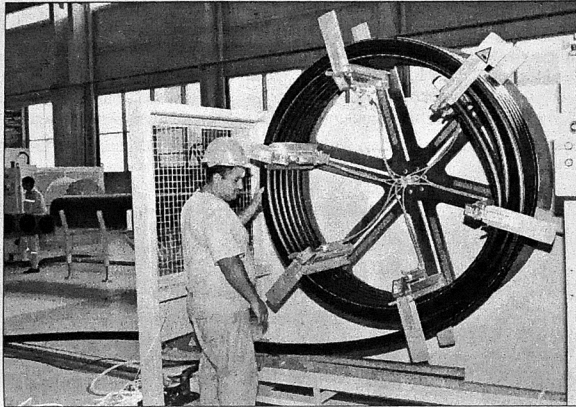
Qeyri-neft sektoru üzrə vergi daxilolmaları 11,6 faiz artıb

Hazırda ümumi vergi daxilolmalarında qeyri-neft-qaz sektorunun xüsusi çəkisi 68,4 faiz təşkil edir

Son 11 ildə həyata keçirilən regional dövlət proqramlarında biznes mühitinin yaxşılaşdırılması ilə bağlı kompleks tədbirlərin əksini tapması da təsadüfi olmayıb, bölgələrin tərəqqisi prosesində özəl sektorun imkanlarını səfərbər etmək, sosial xarakterli məsələlərin həllində sahibkarların fəal iştirakına nail olmaq istəyindən irəliləyib.

2004-2008, 2008-2013-cü illərdə həyata keçirilən, habelə 2014-2018-ci illəri əhatə edən regional inkişaf proqramları respublikamızın regionlarında yerli sahibkarlığın, yeni istehsal və emal müəssisələrinin açılmasına, işsizlik və yoxsulluq problemlərinin əsaslı dərəcədə həllinə ciddi təkan verib. Ötən illərdə kiçik və orta sahibkarlığın güzətlı kreditlərlə maliyyələşdirilməsi, sahibkarların fəaliyyətinə yersiz müdaxilələrin qarşısının alınması, özəl sektorda inkişafa mane olan problemlərin həlli məqsədilə yeni mexanizmlər tətbiq edib.

İnhisarçılıq, sahibkarlara sını maneələrin yaradılması, hüquq-mühafizə orqanlarının iş adamlarının fəaliyyətinə müdaxiləsi hallarının aradan qaldırılması məqsədilə konkret qərarlar qəbul olunub. Son 11 ildə qəbul olunmuş "Azərbaycan Respublikası regionlarının sosial-iqtisadi inkişafı (2004-2008-ci illər) Dövlət Proqramı", "Azərbaycan Respublikası regionlarının 2009-2013-cü illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı", "Azərbaycan Respublikası regionlarının 2014-2018-ci illərdə sosial-iqtisadi inkişafı dövlət proqramı", "Sahibkarlığa dövlət maliyyə dəstəyinin göstərilməsi sahəsində əlavə tədbirlər haqqında", "Azərbaycan Respublikası Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun vəsaitinin istifadəsi qaydalarının təkmilləşdirilməsi haqqında", "Hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatı və dövlət reyestrı haqqında", "Azərbaycan Respublikasında azad iqtisadi zonaların yaradılması haqqında", "Azərbaycan Respublikasında sahibkarlığın inkişafı ilə bağlı bəzi tədbirlər haqqında", "Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların tənzimlənməsi və

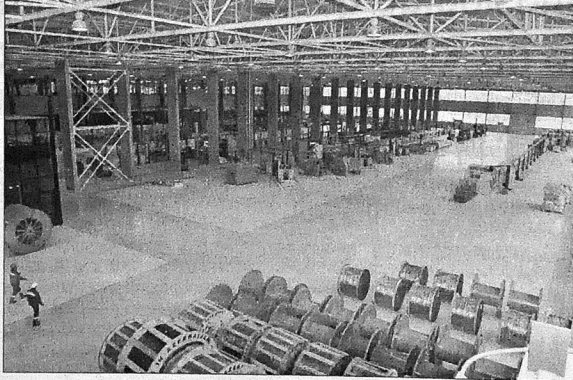
sahibkarların maraqlarının müdafiəsi haqqında" və digər qanun, fərman və sərəncamlar, dövlət proqramları sahibkarlığın inkişafına təkan verməklə, regionlarda qeyri-neft sektorunun inkişafını stimullaşdırıb.

Ümumilikdə, son illər ölkədə regionların sosial-iqtisadi inkişafına xidmət edən dövlət proqramlarında və digər sənədlərdə sahibkarlığın inkişafı məsələsi qırmızı xəttə keçir. Bu proqramların icra olunduğu 11 il ərzində regionlarda qeydiyyata alınan sahibkarlıq subyektlərinin sayı 7,2 dəfə, vergi daxilolmaları 12,7 dəfədən çox artıb. Respublikanın şəhər və rayonları üzrə vergi gəlirlərinin artımı 2014-cü ildən Sumqayıt, Şirvan, Mingəçevir şəhərləri ilə yanaşı eləcə də Abşeron və İmişli rayonlarına öz xərclərini tamamilə yerli gəlirlər hesabına təmin etməyə imkan yaradıb.

2015-ci ilin dövlət büdcəsində respublikamızın bu il dair makroiqtisadi göstəriciləri sırasında vergi-fiskal siyasətin istiqamətləri də əks olunub. Ölkənin ortamüddətli iqtisadi və sosial inkişaf proqnozuna uyğun olaraq, bu il büdcə-vergi vergi siyasəti ölkənin iqtisadi siyasətinin tərkib hissəsi olmaqla, iqtisadiyyatın prioritet sahələrinin inkişafına və onun effektivliyinin, uzunmüddətli dayanıqlığının təmin edilməsi üçün şərait yaradılmasına, investisiya mühtininin daha da yaxşılaşdırılmasına xidmət edir.

Ölkə iqtisadiyyatının mühüm maliyyə təminatı rolunu oynayan dövlət büdcəsində risklərin qarşısının alınması, aparılan iqtisadi islahatların nəticəsi olaraq qeyri-neft sektorundan daxilolmaların həcminin artırılması istiqamətində tədbirlərin görülməsi növbəti ildə iqtisadi siyasətin başlıca hədəfi kimi müəyyən edilib. Qeyri-neft-qaz

sektorundan əldə olunacaq əlavə vəsaitlərin əsas mənbəyi isə vergi və gömrük daxilolmaları, büdcə-dənkənar gəlirlər hesab edilir. Vergi siyasətinin koordinasiyasını gücləndirmək, qeyri-neft gəlirləri

nin qeyri-neft ümumi daxili məhsulda və büdcə gəlirlərində xüsusi çəkisini artırmaq əsas istiqamətlərdəndir. Bu məqsədlə fiziki şəxslərdən gəlir vergisi və məcburi dövlət sosial sığorta haqları üzrə daxilolmaların bazasını genişləndirmək, vergi daxilolmalarının yığım əmsalını artırmaq, respublikanın şəhər və rayonları üzrə gəlir və xərcləri tarazlaşdırmaq prioritetlər sırasında dır.

Bu ilin büdcəsində neftin qiymətinin realığa nisbətən yuxarı həddə götürülməsinə baxmayaraq, qeyri-neft gəlirlərinin artması və digər mənbələr hesabına aradakı fərqin kompensasiya edilməsi və ümumi daxilolmaların tarazlaşdırılması nəzərdə tutulur.

2015-ci ilin büdcə-vergi siyasəti ölkənin makroiqtisadi göstəricilərinin sabit artımına, qeyri-neft sektorunun inkişafına, iqtisadiyyatın aparıcı sahələrinin modernləş-

məsinə və şaxələnməsinə, əhəlinin yaşayış səviyyəsinin artırılmasına yönəldilib. Büdcə-vergi siyasəti qeyri-neft gəlirlərinin qeyri-neft ÜDM-də və büdcə gəlirlərində xüsusi çəkisinin artırılmasına, respublikanın şəhər və rayonları üzrə yerli gəlir və xərclərin tarazlaşdırılmasına, vergi daxilolmalarının yığım əmsalının yüksəldilməsinə istiqamətlənib. Dövlət xərclərinin maliyyələşdirilməsi istiqamətində sosial siyasətin davam etdirilməsi, ölkənin müdafiə qabiliyyətinin gücləndirilməsi, dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu xərclərinin strukturunun təkmilləşdirilməsi büdcə-vergi siyasətinin əsasını təşkil edir.

Dövlət büdcəsi gəlirlərində qeyri-neft sektoru üzrə daxilolmalar cari ilin proqnozu ilə müqayisədə 8,1 faiz, 2013-cü ilin faktiki icra göstəriciləri ilə müqayisədə isə 28,7 faiz artacaq. 2015-ci ildə

100,8 faiz əməl edilmişdir. Qeyri-neft-qaz sektoru üzrə büdcəyə 2 milyard 289 milyon 221,5 min manat vəsait daxil olmuşdur və bu da ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 11,6 faiz çoxdur. Ümumi vergi daxilolmalarında qeyri-neft-qaz sektorunun xüsusi çəkisi 68,4 faiz təşkil edir.

Bu il vergitutma və sosial yığımın bazasının artırılmasına hesablanmış tədbirlər diqqət mərkəzindədir. Müəssisələrdə iş yerlərinin rəsmiləşdirilməsi ilə bağlı tədbirlərin gücləndirilməsi, əmək müqaviləsi bildirişlərinin elektron informasiya sistemində qeydiyyatının aparılması, qeyri-leqal məşğulluqla mübarizənin həyata keçirilməsi yolu ilə ümumi daxilolmaların həcmi artırmaq mümkün olacaq. Bunun nəticəsində növbəti ildə ölkə üzrə orta aylıq əməkhaqqının 4,8 faiz artımı, müxtəlif sahələrdə yeni iş yerlərinin açılması, həmçinin uqotdankənar iş yerlərinin leqallaşdırılması hesabına fiziki şəxslərin gəlir vergisi üzrə daxilolmaların həcmi 100 milyon manat (11,3 faiz) artaraq 982 milyon manata çatdırılması proqnozlaşdırılır.

Bakı şəhərində və regionlarda yeni istehsal, xidmət və sənaye müəssisələrinin fəaliyyətə başlaması və neftdənkənar sahələrdə istehsalın artması hesabına qeyri-neft sektorunu təmsil edən hüquqi şəxslərin mənfəət vergisi üzrə daxilolmalarının həcmində də 2014-cü ilin proqnozuna nisbətən 111 milyon manat (11,7 faiz) artaraq 1 milyard 61 milyon manata çatdırılması nəzərdə tutulur. Sadələşdirilmiş vergi və digər vergi növləri üzrə daxilolmaların da həcmi əhəmiyyətli dərəcədə artımı gözlənilir.

Qeyri-neft daxilolmalarının həcmi artırılması, habelə vergidən yayınmaların qarşısının alınması məqsədilə nağd hesablaşmaların məhdudlaşdırılması və transfert qiymətlərinin tətbiqinə nəzarətin gücləndirilməsi, ƏDV-nin vergitutma bazasının genişləndirilməsi ilə bağlı tədbirlər görülür. Partnyorluq sazişlərinin bağlanması könüllü əmələtmə səviyyəsinin artmasına mühüm vəsait olmaqla vergilərin artım tempinə də öz müsbət təsirini göstərir.

Vergi siyasətinin digər istiqamətləri sahibkarlığın müasir sahələrinin, o cümlədən innovativ sahibkarlığın inkişaf etdirilməsinə, investisiya qoyuluşlarının genişləndirilməsinə, aktiv vergi siyasətinin həyata keçirilməsinə, inzibətçiliğin müasir İKT sferasında təkmilləşdirilməsinə, vergi dərəcələrinin optimallaşdırılmasına, bəynəlxalq vergi qanunvericiliyinə inteqrasiyanın daha da sürətləndirilməsinə yönəldilmişdir.

S.Mustafayev
Yazı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnteraksiya Vasitələri Fondunun Dövlət Dəstəyi Fondu tərəfindən ayırlan maliyyə vəsaiti çərçivəsində çap olunub.